

Hur ska man fixa maten?

Angola har vunnit mycket på drygt två års fred. Det är ungefär fyra miljoner internflyktingar som har skapat den största fredsvinsten genom att på eget bevåg återvända till byarna och återuppta jordbruket. Men hur förvaltas den vinsten, och vad skulle kunna göras för att tillvarata den bättre?

Det är idag gott om inhemsk majs, maniok, bananer och grönsaker på marknaderna i den angolanska huvudstaden Luanda. Varorna kommer från provinser som Malanje, Kwanza-Sul, Bengo och Uíge, dit internflyktingar återvänt. De flesta lyckas redan försörja sig på jordbruk och kan sälja en del till städerna. Det är uppenbart att småbönderna har fått fart på jordbruksproduktionen igen.

Och Angolas regering talar nu om att göra landet självförsörjande med livsmedel inom fem år. Men det är oklart hur regeringen tänker satsa för att nå det målet. Ena dagen talar jordbruksministern om "moderna satsningar" på privata storjordbruk. Andra dagen säger någon annan minister att nya bankkrediter till familj jordbruk från Banco Sol ska åstadkomma underverk.

Fernando Pacheco, agronom och ordförande för den angolanska landsbygdsorganisationen ADRA, oroar sig för att regeringen ska upprepa de tidigare misstagen att satsa allt på storskaligt jordbruk.

– Vid självständigheten gjorde regeringen det stora felet att överge familj jordbruket för att i stället satsa på statliga storjordbruk.

Men redan under kolonialtiden kom den största livsmedelsproduktionen från familjesektorn. Så när småbönderna slutade att odla överskott för försäljning, blev det brist på inhemska matvaror. På 1980-talet försökte

regeringen lägga om politiken till familj jordbrukens fördel genom att minska antalet statsjordbruk och ge småbönder tillgång till deras jordarealer. Efter en tid märktes vissa förbättringar av produktionen.

Men det experimentet avbröts redan i början av 1990-talet, då jordbruket skulle privatiseras. Nästan alla statliga storjordbruk såldes ut till "företagare", som varken hade kompetens eller tillräckliga ekonomiska resurser för att utveckla produktionen. Och samtidigt övergav regeringen familj jordbruket igen.

En miljon kompetenta småbönder

Fernando Pacheco befarar att regeringens politik också i fortsättningen blir att gynna storskaliga jordbruksföretag på familjesektorns bekostnad:

– Vi har fortfarande inte några kompetenta inhemska företagare på jordbruksområdet. Däremot har vi över en miljon familjbönder med kompetens att odla matvaror. Det borde man ta hänsyn till, när jordbrukspolitiken utformas.

Han anser att livsmedelsproduktionen kan öka väldigt mycket, om familj jordbruket får stöd med bättre utsäde och redskap, med krediter och kommersialisering. Dessutom krävs experiment- och forskningsverksamhet för att finna nya jordbrukssystem, som inte sitter fast i den koloniala uppdelningen mellan storskaliga jordbruksföretag och familj jordbruk.

– Idag vet vi till exempel att jättelika odlingar av en enda gröda är skadliga för jorden och miljön. Därför måste vi satsa på nya produktionssystem, som kombinerar jordbruk med boskapsskötsel och skogsbruk. Och en del familj jordbruk har potential att växa och fungera som lokomotiv för en sådan utveckling.

– Men om den utvecklingen ska ha en chans, borde regeringen satsa på en politik som gör det möjligt för människor att leva och bo på landet. Den politiken måste gynna de tre grundpelarna för landsbygdsutveckling i inlandet: jordbruk, handel och utbildning.

Regeringen talar visserligen om att använda delar av ett lån från Kina på två miljarder dollar till storskaliga satsningar på bevattningssystem i Caxito, Gangelas och Luena bland annat för fruktodlingar. Och planerna på att koppla livsmedelsindustri till sådana satsningar pekar i samma stordriftsvänliga riktning.

Men å andra sidan betonar regeringens strategi för fattigdomsbekämpning, hur viktigt det är att prioritera familj jordbrukens behov av stöd med rådgivning, krediter, etc. Vikten av att sådana prioriteringar når kvinnorna på landet nämns däremot bara i förbigående.

Alla tycks "glömma" att majoriteten av de kompetenta småbönderna är kvinnor.

Eftersom det är kvinnor som står för lejonparten av jordbruksproduktionen, måste också rådgivning, utbildning, krediter och andra stödinsatser i första hand riktas till dem.

Exempel som kvinnoföreningen i Kafundanga, Malanje, visar att det skulle ge resultat.

På mindre än två år har de med hjälp av krediter lyckats få igång utsädesodlingar, som ökat hela byns välbefinnande.

Landsbygdskvinnornas stora jordbruks erfarenhet och deras medverkan är i själva verket en förutsättning för att öka matproduktionen, minska fattigdomen och utveckla den angolanska landsbygden.

HILLEVI NILSSON

Du kan stödja ADRA genom Södra Afrika-insamlingen pg 90 07 37-7

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.